

Piero (ili Camillo Pietro) Pillepich (Rijeka, 29. lipanj 1886.- 25. rujan 1932.) riječki je pjesnik, prevoditelj, esejist, književni kritičar i publicist koji zasigurno spada među najsvestranije pisce svoje generacije i najznačajniji je predstavnik talijanskog segmenta riječke književne moderne. Njegova prva zbirka *Alma Verita* izdana 1904. uklapa se u protoavangardna i anarhističko-antiklerikalna strujanja riječke moderne toga doba, za razliku od njegove sljedeće, domoljubno-iredentističke faze obilježene klasičnim stihovima zbirke *A Fiume e al mare* iz 1909. Ovaj članak prikazuje presjek Pillepichevih pjesničkih ostvarenja kroz četiri riječke periodičke publikacije tijekom prvih dvadeset godina dvadesetoga stoljeća, te kroz to prikaz njegovih pjesničkih stvaralačkih faza. Zbog svog osebujnog stvaralaštva Piero Pillepich nameće se kao ikona talijanskog segmenta riječke moderne, a cilj ovog priloga je da upozna publiku s ličnošću i djelom ovog vrijednog, a nedovoljno valoriziranog riječkog stvaraoca.

PJESNIŠTVO PIERA PILLEPICHA U RIJEČKOJ PERIODICI KROZ PRVA DVA DESETLJEĆA DVADESETOGA STOLJEĆA

Piero (ili Camillo Pietro) Pillepich (Rijeka, 29. lipanj 1886.- 25. rujan 1932.) potiče iz skromne riječke građanske obitelji, od oca Antonia Pillepicha i majke Alessandrine rođene Zorn.¹ Obitelj Pillepich neko je vrijeme živjela u bugarskome lučkom gradu Burgasu na Crnome moru, gdje je mladi Piero, u kontaktu s trgovcima sefardskoga podrijetla, naučio osnove španjolskoga jezika, koji mu zajedno sa španjolskom književnošću postaje životnom opsesijom.²

Vrlo je rano počeo pisati stihove pod pseudonimom Arcano d'Aurora, tako da je svoj prvijenac *Alma Verita* ³ tiskao još 1904. kao sedamnaestogodišnjak, međutim kasnije se odrekao tih stihova, svjestan njihove, po njemu, niže umjetničke vrijednosti. Po mišljenju znalaca, međutim, ta Pille-

---

¹ IRVIN LUKEŽIĆ, Portret Piera Pillepicha, «Književna Rijeka», 1, 1996., 2/3, str. 82-87.

² L.M. TORCOLETTI, op. cit., str. 272.

³ *Alma verita* (Canzoniere), Stabilimento Tipografico de la Voce del popolo, Fiume, 1904

picheva pjesnička zbirka iskazuje jasan protoavangardan, anarhističko-antiklerikalni impuls dijela riječke talijanske književnosti.⁴

Nakon mature i objave navedenih pjesničkih uradaka Piero Pillepich odlazi iz Rijeke da bi u Firenzi 1907. stekao diplomu učitelja. Nekako upravo od tih godina nadalje poznati talijanski pisci bit će pomalo gotovo istisnuti iz riječkih novina⁵, a danas gotovo zaboravljeni pisci dekadentnog senzibiliteta pojavit će se u rijetkim zgodama. Međutim, čini se da su u ono doba bili rado čitani, a svojim pjesmama, malim sličicama svakodnevice, pridonijeli su stvaranju senzibiliteta riječke publike onoga doba prema tadašnjim pjesničkim uradcima.

Od 1912. Pillepich se posvetio knjižničarstvu i radio u riječkoj Gradskoj knjižnici (Biblioteca civica). Godine 1915. vrlo izraženo domoljublje prema njemu idealnoj domovini Italiji navesti će ga da se pod lažnim imenom skloni u tu zemlju, napustivši suprugu i tek rođenog sina. U Rimu radi u ministarstvu školstva i piše *Il libero Comune di Fiume* (1919.) kako bi Talijanima obrazložio povijest i političku situaciju u Rijeci. U tom se djelcu zalaže za «pravo bisera Kvarnera da bude talijanskim». Istovremeno se počinje baviti španjolskom književnošću koja će mu predstavljati životni interes. Vraća se u Rijeku u D'Annunzиеvom razdoblju i intenzivno se uključuje u kampanju za pripojenje Rijeke Italiji. Nakon propasti Slobodne države Rijeke povlači se iz javnog i političkog života, te se posvećuje hispanistici, književnoj kritici i intenzivnom prevodilaštvu sa španjolskog jezika. Tijekom fašističke diktature napisao je tri satire pod pseudonimom Gianni Stronca: *Canti di libertà*, *Idilli imperiali* i *L'Impero di Pulcinella*.

Osim u riječkim, Pillepich je surađivao u nizu periodičkih publikacija: talijanskim («La Rassegna italiana», «Eroica», «Le opere e i giorni»), španjolskim i južnoameričkim («Nosotros» iz Buenos Airesa, «Gaceta literaria» iz Madrida, «Cruz del Sur» iz Montevidea, *Repertorio* iz Kostarike), te je

-----
⁴ ALJOŠA PUŽAR, *Città di carta, Papirnatı grad, Talijanska književnost Rijeke u XIX. i XX.st.*, Edit, Rijeka, 1999.

⁵ Izuzetak će predstavljati Giosuè Carducci sa sonetom *Dante* (br.1575 od 22.2.1907.), Giovanni Marradi, *Ricordi fiorentini*, br.2053 od 11.9.1908., Giovanni Pascoli (*Tra le spighe*, br.2317 od 17.7.1909., *Terra e cielo*, br. 2457 od 28.12.1909.), Amalia Guglielminetti (*Dolcezza*, br.2428 od 24.11.1909., *Rifiutando un dono*, br. 2435 od 2.12.1909.)

vodio intenzivnu prepisku sa značajnim imenima međuratne hispanofone književnosti (Unamuno, Florez, Espina, Baroja itd.).

Objavljuje također knjige o knjižničarstvu, političke spise, putopise, prijevode, hispanističke studije, književne kritike, poeziju, prozu i drugo. U svojoj književnoj kritici i esejistici Pillepich se pretežno oslanja na tradicije kroćeanske estetike, pomno analizirajući unutrašnju strukturu literarnih djela.

Pjesništvo Piera Pillepicha kroz riječke periodičke publikacije

Pillepich je zasigurno bio najoriginalniji i najobrazovaniji riječki književnik svoje generacije, priznat u međunarodnim okvirima. Da bi ilustrirali potonju tvrdnju i potkrijepili činjenicu da je Pillepich svojim pjesničkim uradcima surađivao čak u četiri riječke periodičke publikacije toga doba⁶, prikazat ćemo presjek Pillepichevih pjesničkih stvaralačkih faza kroz analizu šest njegovih pjesama koje su objavljene u rasponu od 1904. do 1910. godine.

Kronološkim redom promatrano, na najranije prisustvo Piera Pillepicha u riječkoj periodici naišli smo u listu «Il Popolo», počevši od 1904. Dječja nevinnost i blaga ljepota učestali je pjesnički motiv u periodici toga razdoblja.⁷ Radije se, međutim, koristi motiv usamljene ili napuštene djece, te djece čije je djetinjstvo narušeno ili uništeno. Čest je pjesnički motiv agonija i sama smrt. S tom tematikom u listu «Il Popolo»⁸ nalazimo ovu Pillepichevu potresnu pjesmu:

Mors

Funebre un'aura si diffonde lenta; / S'ode un gemito errar; stridulo fende / L'aria uno spetro e ne la via discende / E sogghigna d'un ghigno che spaventa.//Passa la Morte, Rapida s'avventa / E le magioni ed a le scale ascende / E come il fulmin l'olocausto apprende; / Il debil fiacca ed il gagliardo annienta.// Non è mai stanca l'implacabil strega, / Ma miete inesorabile fischiando / Ed a i prieghi a le lacrime non

-----

⁶ «Il Popolo», «Il Corriere», «La Giovine fiume», «La Voce del Popolo»

⁷ Zapazili smo npr. pjesmu s tom tematikom G. D'Annunzia pod nazivom *Giovinetto alla madre*, «Il Popolo», br. 633 od 5.7.1904.

⁸ br. 573 od 5.5.1904.

piega.//A mezzanotte conta in guisa strana / Le vittime recise e mugolando / Prende a falcidiar la messe umana.

U ovom mračnom, mističnom sonetu s naturalističkim prizvucima pjesnik opisuje personificiranu Smrt koja se pojavljuje uz zastrašujuću grimasu i mukli jauk, penje se stepenicama i munjom kosi svoje žrtve, bile one slabašne ili jake. Neumorna vještica bez prestanka nepokolebljivo sječe svoje žrtve zviždeći usput, ne obazirući se na molbe za milost i suze. Točno u ponoć broji svoje žrtve i mumljajući ubire svoj danak u ljudskim žrtvama. Pjesnik je svojim umjetničkim nadahnućem uspio vješto dočarati mračnu i zlokobnu atmosferu u kojoj Smrt neprikosnoveno vlada i odnosi svoje žrtve. Zanimljivo je uočiti i zvučni, onomatopejski element koji lirici pridaje autentičnost: jauk, škripanje, zastrašujuće hihotanje, mumljanje i mukanje. Pjesnik je stih vješto uobličio kroz rimu ABBA, te ABA.

Tijekom 1905. list «Il Popolo» nastavlja svoju uvriježenu tradiciju svakodnevnog objavljivanja pjesama među kojima je često pjesničko nadahnuće noćno doba. Da je takav pjesnički izraz i oblik omiljen dokazuju još neki uradci pod nazivom *Notturmo* pjesnika poput Enrica Panzacchija ili Francesca Pastonchija. Tako se i Piero Pillepich javlja s tom temom.⁹

Notturmo

Tace la notte. Lunge ne l'aere / Muore un trillio mesto di flauti, / Quasi un lamento di romito /

Ne 'l silenzio cupo de 'l deserto. // Affretto i passi vagabondi. Un'estasi / D'amor, di pace l'anima divorami: / De 'l core implacabile voce / Che doma 'l mio fremito ribelle // E come un raggio di sole fulgido, / Come 'l leggiadro corso d'un rivolo / Essa mi guida ver lontani / Lidi dove sol quiete impera. // Perché cotanta dolcezza mistica, / Questa tristezza, perché? Respingerla / Vorrei-non posso-indarno piango / Mi dibatto de 'l mister ne l'ombra. // E questa forza che 'l fato avventami / Già mai - lo sento- potrò conquistare; / Un dubbio tal pazzo mi rende / D'angoscia, di collera e tristezza. // E pur se un giorno l'arcano fascino / Che mi divora mancar dovesse / Disperato, senza conforto / Scenderei

-----

⁹ U broju 1047 od 29. kolovoza 1905.

ne la notte de 'l nulla.// Io voglio invece lottare, vivere / Per questa ignota fiamma che m'anima / Che mi cinge come Brunilde / La Walkyria ne 'l cerchio di fuoco.// Fino a che, quercia tronca da 'l fulmine / O fior di campo, da 'l gelo arido / Colpito, morirò combattendo / Per un'alba radiosa di pace.

Slobodnim stihom kroz osam kitica katrena pjesnik opisuje unutrašnji nemir i snažne mistične osjećaje koji ga obuzimaju prilikom noćne šetnje. Neopisiva ekstaza ljubavi i mira obuzima njegovo srce poput sunčeve zrake ili nezaustavive bujice. Pjesnik se pita o uzrocima te mistične dragosti i tuge koja ga obuzima. Ne može se riješiti tog osjećaja i već ga hvata očaj zbog toga. Ipak se namjerava do kraja boriti hrabro poput Walkira, legendarnih germanskih ratnika, do posljednjeg daha - za sjajnu zoru mira. Pjesma završava dvostrukom metaforom. U prvoj se pjesnik uspoređuje s hrastom kojeg je pogodio grom, dok se u drugoj poistovjećuje s poljskim cvijetom kojeg je mraz smrznuo. Na taj će način i on okončati svoj život, žrtvujući ga za svoju ideju.

Nedugo zatim objavljena je Pillepicheva pjesma sasvim drugačijeg raspoloženja, pod nazivom *Nevicata*¹⁰

Nevicata

La neve fiocca lentamente. Un bimbo / Morente si trascina per il bianco / Lenzuol piangendo: una striscia di sangue / L'orma de 'l bimbo segue misteriosa.// Fiocca la neve con violenza piomba / Sgomenta su la striscia: di quel sangue / Ha paura: distruggerlo vorrebbe / Co 'l suo candor di pace immacolato.// Disciogliesi la neve; ma l'infausta / Striscia rimane su 'l teren: solenne / Contro l'umanità sfida, protesta / De l'infanzia che muore abbandonata.

Početni stihovi ove kratke ali efektne pjesme zbog ugođaja padanja snijega, ali i zbog spominjanja djeteta neodoljivo nas podsjećaju na poznate Pascolijeve stihove pjesme *Orfano* iz zbirke *Myricae*.¹¹ Nije isključeno da je

-----

¹⁰ U broju 1051 od 2. rujna 1905.

¹¹ "Lenta la neve fiocca, fiocca, fiocca. / Senti: una zana dondola pian piano. / Un bimbo piange, il

možda upravo ta lirika bila nadahnućem za ovu pjesmu, znamo li da je riječkoj publici Pascolijevo djelo bilo predstavljano, tumačeno i deklamirano i na javnim predavanjima (conferenzama).

Za razliku, međutim, od blagog ugođaja Pascolijeve lirike, u godinu dana ranije objavljenom pjesmi, riječki pjesnik opisuje umiranje jednog djeteta uspoređujući faze umiranja s gradacijom padanja snijega: od polaganog lepršanja pahuljica, pa do otapanja snijega. Kontrast čini bjelina plahte djetetovog kreveta i crvena nit krvi koju dijete ispušta. Dijete se boji te krvi i u svojoj dječjoj naivnosti pokušava se boriti s tom pojavom. Snijeg se otapa, a na tlu ostaje krvavi trag kao trajna opomena čovječanstvu da njegov podmladak umire napušten i u mukama. Pjesma nosi nedvojbenu poruku osude nesređenih društvenih prilika i dječjeg mortaliteta.

Pietro Pillepich se javio u listu «Il Popolo» i pjesmama drugačijeg nadahnuća,¹² ali gotovo u svim pjesmama tog njegovog stvaralačkog razdoblja zapažamo njegov mladalački senzibilitet i pobunu koju pokušava manje ili više uspješno izraziti kroz svoje nekonvencionalne stihove.

Pod pseudonimom Arcano D'Aurora Piero Pillepich surađuje i u riječko-me listu «Il Corriere» u kojem potpisuje socijalnu pjesmu *Messidoro*.¹³ Umoran zemljoradnik tijekom žetve na polju u podne proklinje svoju sudbinu i pada pokošen smrću usred žita, dok po njegovom tijelu počinju plaziti mravi. Gazda ga, misleći da je zaspao, nemilosrdno šutne uz riječi: "Ustaj, hajde, prokleti neradniče!!..." Kroz ovu efektanu sličicu Pillepich izražava osudu tadašnjih bijednih životnih i radnih prilika kao i nehumanog postupanja poslodavaca prema radnoj snazi, što je bio učestali motiv socijalne lirike toga doba. U listu «Il Corriere» Riječki je pjesnik objavio još i pjesmu sjetnog ugođaja pod nazivom *Anniversarie*¹⁴.

Godine 1909. Pillepich objavljuje poemu *A Fiume e al mare*¹⁵, kojom nago-vješćuje svoju žarku ljubav prema Italiji. Ta će poema naznačiti njegovu novu

-----

picciol dito in bocca; / canta una vecchia, il mento sulla mano." / (Usp. PASCOLI, *Myricae*, Creature, IV, Orfano, 1891.

¹² *Calendimaggio*, br. 570 od 1.5.1904., *Canto d'eremi*, br. 571 od 3.5.1904., *Tramonto d'Oriente* (dal Canzoniere), br. 575 od 7.5.1904., *Anniversario*, br. 576 od 8.5.1904., *Argentina*, br. 601 od 3.6.1904.

¹³ u broju 52 od 5.1.1908.

¹⁴ br. 63 od 18.1.1908.

¹⁵ P. PILLEPICH, *A Fiume e al mare*, E. Mohovich, Fiume, 1909.

pjesničku stvaralačku fazu nadahnutu domoljubljem i naglašenim iredentizmom. Njegova oda *A Fiume e al mare* koju je izdao iste godine u izdanju E. Mohovicha izaći će u listu «La Giovine Fiume»¹⁶. Kao ilustraciju iznijet ćemo svečane stihove u kojima pjesnik ispunjen domoljubnim osjećajima pjeva našim planinama, Učki i Velebitu koji uspoređuje sa sicilijanskom Etnom.

Ora dolci come / i colli del Toscana, / or aspri nudi, violenti, / come gravati da una possa / ascosa che volle segnarci / di sua natura orrida e bella! // E tu, Caldiero, Etna liburno, / poiché dolcemente digradi / come il tuo fratello lontano, / e se, com'esso, odio ed incendio / non spiri, e signore di morte / non sei, altitudine austera / sei, vigile, alzata / contro i barbari e tiranni / ed a cui univa Istria e Dalmazia / con fede imperitura.

Obronci planina čas su blagi poput toskankih brežuljaka, a čas strmi i divlji, čime progovaraju o silini prirode koja je upravo zbog svoje raznolikosti toliko lijepa. Poput silovite Etne i Učka se uzdiže trezveno i strogo, ali za razliku od Etne koja svojom erupcijom može posijati požar i strah, naša planina ponosno stoji poput nepokolebljivog stražara.

Nakon određenog broja vrlo slikovitih reminescencija u sličnom, vrlo svečanom tonu koji priliči odi i domoljubnom sadržaju, pjesnik zaokružuje sklad slike dajući umirujući opis mora koje bi trebalo uslišati pjesnikove čežnje, te postati medijem općeg spajanja čovječanstva.

Fa che in te vi fissiamo / come alla statua / della Vittoria, come al segno / più nobil dell'alma
plenitudine vitale / di nostro progenie / ..... testimone / sii tu che la giovine mente / mai dirà pace all'inimico; / il giovine core / mai tremerà, nell'aspro / combattimento senza eguale.

Međutim, uz ideale ljubavi i zajedništva čovječanstva, mladi pjesnik kojemu su u vrijeme objavljivanja ode tek dvadesetitri godine, ipak u sebi nosi negativne osjećaje netrpeljivosti, te otvorenog neprijateljstva prema «onim drugima». Stoga su u odi često prisutni izrazi: *inimico*, *barbari*, *tiranni*. Sve je to posljedica iredentističkih ideja kojima je, poput mnogih, naročito mladih riječkih italofi-

-----
¹⁶ U broju 28 od subote 10.7. 1909., te u svečanom broju od 8.9.1910.

la, zadojen mladi pjesnik Pillepich.¹⁷ Zbog svečane intonacije i iredentističkih pobuda koje se provlače kao tematska potka, u listu «La Giovine fiume» bit će objavljen još niz njegovih uradaka.¹⁸ Već iz naslova uradaka je razvidno da se radi o uradcima intimne naravi, te refleksivnoj i ljubavnoj poeziji.

Tijekom prvog desetljeća dvadesetoga stoljeća i u riječkome se pjesničkom ozračju počinje nazirati utjecaj sutonjaka. U tom kontekstu Piero Pillepich javlja se u dnevniku «La Voce del Popolo» s pjesmom *Lungo e oltre la via Michelangelo*¹⁹

[...] Sei breve, ma splendi all'augurio / del nome contra alla tua
bianca / brevità s'apre l'inesaurato / ridere azzurro del Quarnero.// E
il Monte Maggiore, che vide / la febbre navale, il travaglio /infaticato
presso al salso odore,/ presso alla glauca melodia,/ vede ora l'opra dei
Liburni / rinovellati nel fervore /d'un secolo pregno di fatti: // E' d'o-
gni intorno la sonante / salutatione del lavoro, / la ramba umana, la
fatica / vertebrata di mille schiavi,/ l'occasione, la vittoria / contro il
biancore irto e puntato, / contro la nuda violenza, / contro l'asprezza
delle estreme / propaggini del Corso.// E' d'ogni intorno e case e ville, /
azzurro e vita sollevati / come promessa contro l'arco / puro d'un cielo
di Sicilia.// Ah, t'amo t'amo, mia liburna / Fiume! E il saluto ampio e
possente /del Distruttore alla superba / citta` di Colombo risplenda /
anche per te, mia terra forte, /rampollata come da un soffio / supersti-
te della mai sazia / brama d'imperio dei liburni / per te, che contendi,
tu pure al monte ed al mare di vita, / o piccola Genova mia.

U pjesmi pisanoj slobodnim stihom pjesnik koristi tehniku pri kojoj uspoređuje i povezuje domaće riječke pejzaže s talijanskim pejzažima i u italo-filskoj, iredentističkoj maniri, čezne sa spajanjem tog idealnog prostora zajedno u jednu skladnu cjelinu.

¹⁷ Usp. IRVIN LUKEŽIĆ, *Portret Piera Pillepicha*, «Književna Rijeka», 1996., str.82- 87

¹⁸ *Alla mia giovinezza*, br. 31 od 31.7.1909., *Beatitudine vespertina*, br.33 od 14.8.1909., *Il Quarnaro dall'Abbazia di San Giacomo*, br.36 od 4.9.1909., *Mattinata d'agosto dopo la lungamente attesa pioggia*, pjesma, br. 36 od 4.9.1909., *Nozze ninfali*, pjesma, br.6 od 5.2.1910., *A Fiume e al Mare*, pjesma, Prigodni broj od 8.9.1910.

¹⁹ br. 8108 od subote 19. ožujka 1910.

Pjesnik nalazi nadahnuće u kratkoj, ali blještavo-sjajnoj ulici Michelangelo koja se otvara nad plavetnim osmjehom Kvarnera. Skladni okvir Kvarnerskom zaljevu tvori planina Učka, nijemi svjedok rasta grada Rijeke uslijed užurbane pomorske aktivnosti. Buka, trud i muke vrijednih riječkih lučkih i industrijskih radnika suprotstavljeni su bjelini reprezentativnih građevina s gradskog šetališta gospode i njihovih vila, a nebo se plavi poput neba na Siciliji. Pjesnik izražava svoju ljubav prema zavičaju, gradu Rijeci, uspoređujući je s talijanskim gradom Genovom, čiji je slavni predstavnik moreplovac Colombo.

Pillepich se nakon nekog vremena u listu «La Voce del Popolo» javlja svojim lirikama *Ombra suprema e suprema Aurora*²⁰, *Alla speranza*²¹, *Malia crepuscolare*²² i *Per il monumento a Giovanni Segantini* (dal volume *La vicenda eterna*)²³ u kojima zamjećujemo elemente dekadentističke poetike.

Zaključak

Piero Pillepich je zasigurno bio najoriginalniji, najobrazovaniji, te najsvestraniji riječki književnik svoje generacije, priznat u međunarodnim okvirima. Kao svestran pisac Pillepich se bavio pjesništvom, esejistikom, književnom kritikom, publicistikom, a uz to je bio i vrstan prevoditelj. U ovom smo prilogu pokušali pružiti presjek tek jednog segmenta Pillepichevog plodnog stvaralaštva. Naime, zanimalo su nas njegove pjesničke stvaralačke faze, te smo ih pokušali osvijetliti kroz analizu njegovih pjesama koje su objavljivane u riječkome tisku prva dva desetljeća dvadesetoga stoljeća. Radi se o priložima u riječkim periodicima «Il Popolo», «Il Corriere», «La Giovine fiume», te «La Voce del Popolo». Iz njegove prve stvaralačke faze obilježene protoavangardnim, anarhističko-antiklerikalnim motivima, pjesnik prelazi u drugu, mračnu i mističnu fazu obilježenu učestalim motivima noći i smrti, da bi potom u sljedećoj fazi veličao domoljubno-iredentističke osjećaje opisujući svoj voljeni zavičaj i napokon prigrlio određene motive talijanskog dekadentizma. Na taj način Piero Pillepich postaje svojevrsna

-----
²⁰ br. 9166 od 19.1.1911

²¹ br. 9172 od 26.1.1911.

²² br. 9175 od 29.1.1911.

²³ br. 9607 od 28.6. 1912.

ikona talijanskog segmenta riječke moderne, budući da «Njegov književni put ocrta razvoj riječke književne moderne od antiklerikalno-mističnog do zakašnjelorisordimentalnog kompleksa i njenu očitu prisposobivost pojedinim poetičkim odabirima talijanskoga dekadentizma».²⁴

I VERSI DI PIERO PILLEPICH (ARCANO D'AURORA) NEI PERIODICI FIUMANI DEL PRIMO VENTENNIO DEL '900

Piero Pillepich (29 giugno 1886 - 25 settembre 1932) è stato uno scrittore, un critico letterario ed un ispanista proveniente da una modesta famiglia di Fiume. Ha stampato il suo primo libro di versi a diciassette anni sotto lo pseudonimo d'Arcano Aurora, ma poi rinunciò a questi versi. Dopo il diploma di maestro conseguito a Firenze nel 1907, lavorò presso la Biblioteca Civica di Fiume. Nel 1909 pubblicò il suo poema che anticipa il suo ardente amore per l'Italia. All'inizio della prima guerra mondiale si rifugiò in Italia sotto falso nome, lasciando la moglie ed il figlio appena nato.

A Roma lavora per il Ministero della Pubblica Istruzione e pubblica *Il Libero Comune di Fiume* (1919) con l'intento di spiegare agli italiani la storia e la situazione politica di Fiume. In questo opuscolo cerca di sostenere la sua tesi del "diritto della perla del Quarnero di essere italiana." Allo stesso tempo inizia ad occuparsi di letteratura spagnola che diventerà il suo interesse primario. Ritorna a Fiume nel periodo dannunziano ed è ampiamente coinvolto nella campagna per l'annessione di Fiume all'Italia. Dopo la caduta dello Stato Libero di Fiume, si ritira dalla vita pubblica e politica, dedicandosi all'ispanistica, alla critica letteraria e alle traduzioni dalla lingua spagnola. Durante la dittatura fascista ha scritto tre satire sotto lo pseudonimo di Gianni Stronca: *Canti di Libertà, Idilli Imperiali e L'Impero di Pulcinella*.

Ha collaborato con un gran numero di riviste: italiane («La Rassegna Italiana», «Eroica», «Le Opera El Giorni»), spagnole e sudamericane («Nosotros» da Buenos Aires, «Gaceta Literaria» da Madrid, «Cruz del Sur» da Montevideo, «Repertorio» dal Costa Rica) e condotto una fitta corrispondenza con nomi significativi della letteratura ispanofona tra le due guerre (Unamuno, Florez, Espina, Baroja, ecc.).

La sua raccolta di poesie *Alma Verita* pubblicata nel 1904 mostra una chiara tendenza di protoavanguardia anarchico-anticlericale, tipica di un ambiente di letteratura fiumana (similmente allo scrittore croato Janko Polić-Kamov), al contrario dei versi

-----

²⁴ Pužar, Aljoša, *Città di carta, Papirnat grad, Talijanska književnost Rijeke u XIX. i XX.st.*, Edit, Rijeka, 1999., str.99.

classiceggianti della sua fase irredentista o di quell'impulso impressionistico dei suoi versi scritti tra le due guerre. Le sue opere principali sono la suddetta silloge *Alma Verita* pubblicata sotto lo pseudonimo d'Arcano Aurora (Stabilimento Tipografico de La Voce del Popolo, Fiume, 1904), e il poema patriottico dedicato a Fiume con sfondo irredentista *A Fiume e al Mare* (Mohovich, Fiume, 1909). Oltre ai libri sulla gestione delle biblioteche, pubblica scritti politici, diari di viaggio, traduzioni, studi ispanici, critica letteraria, poesia, narrativa ed altro. Nella sua critica letteraria e saggistica Pillepich si basa principalmente sulla tradizione estetica crociana, analizzando attentamente la struttura interna di opere letterarie.

Pillepich è stato certamente il più originale e il più erudito scrittore fiumano della sua generazione ed è riconosciuto a livello internazionale. Come ha notato A. Pužar (ivi, p. 98.): «Il percorso letterario di P. Pillepich rispecchia lo sviluppo del decadentismo letterario fiumano che va dal complesso mistico-anticlericale a quello tardorisorgimentale (con i rispettivi cambiamenti tematici, strutturali ed altri) e la sua evidente confrontabilità con alcune scelte poetiche del decadentismo italiano.»

LITERATURA

- CELLA, SERGIO, „Giornalismo e stampa periodica a Fiume (1813-1947)“, Fiume, V, br. 1-2, Rim, 1957., str. 26 -62.
- DEGHENGI-OLUJIĆ, ELIS, *Le riviste culturali italiane pubblicate in Istria nel Novecento*, Pietas Iulia-Pula, EDIT, Rijeka 1999.
- DESPOT, MIROSLAVA, „Pokušaj bibliografije primorskih novina i časopisa 1843.-1945.“, Rijeka: geografija, etnologija, ekonomija, saobraćaj, povijest, kultura: zbornik, Matica hrvatska, Zagreb, 1953, str. 611-621
- LUKEŽIĆ, IRVIN, „Portret Piera Pillepicha“, Književna Rijeka, 1996., str.82- 87
- MIŠKULIN, DOLORES, „Književne teme u riječkoj periodici na talijanskome jeziku od 1900. do 1919. godine“, Fluminensia, god. 25 (2013.), br I, str.89-101
- MIŠKULIN, DOLORES, „La città di Fiume nei versi dialettali in rotativa 1900-1919“, Književnost, umjetnost, kultura između dviju obala Jadrana, Zbornik radova s međunarodnog znanstvenog skupa, Zadar, 25. rujna 2008.
- PASCOLI, GIOVANNI, *Myrica*, Creature, IV, Orfano, Livorno, Giusti, 1891.
- PILLEPICH, PIERO, *A Fiume e al mare*, E. Mohovich, Fiume, 1909.
- PILLEPICH, PIERO, *Alma verita* (Canzoniere), Stabilimento Tipografico de la Voce del popolo, Fiume, 1904.
- PUŽAR, ALJOŠA, *Città di carta, Papirnat grad, Talijanska književnost Rijeke u XIX. i XX. st.*, Edit, Rijeka, 1999.
- PUŽAR, ALJOŠA, „O ‘Antejskoj konvenciji / tradiciji’ u riječkom pjesništvu talijanskoga jezičnog izraza“, Fluminensia, god. 8, (1996.), br. 1-2, str. 33-45
- SAMANI, SALVATORE, *Dizionario biografico fiumano*, Istituto tipografico editoriale, Dolo-Venezia, 1975.
- SAMANI, SALVATORE, „Poeti e studiosi fiumani“, Fiume (Rivista di studi fiumani), Roma, 1965., str. 125-170
- L. M. TORCOLETTI, *Fiume ed i paesi limitrofi*, II. Edizione, Scuola tipografica San Girolamo Emiliani, Rapallo, 1954, str. 272-273
- ZORIĆ, MATE, *Književna prožimanja hrvatsko-talijanska*, Split, Književni krug, 1992.

NOVINE

1. La Bilancia (1867.-1919.)
2. La Voce del Popolo (1889.- 1915./1922.)
3. La Difesa (1897.-1901.)
4. Il Popolo (1902.-1919.)
5. Il corriere (1907.-1909.)
6. La Giovine Fiume (1907.-1910.)
7. Il Lavoratore (1909.-1913.)
8. Il Giornale (1912.-1919.)
9. Giornale Cinema Parigi (1913.-1914.)

ČASOPISI

1. Arco romano (22.1.-30.4.1905.)
2. La Vedetta (1906.-1907.)
3. Annuario del Circolo letterario di Fiume (1912.-1914.)